

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationum// Roberti Bel-//larmini Politiani,// Societatis
Iesv// De Controversiis// Christianae Fidei, Adver-//sus
huius temporis Haereticos,// Tomus ...**

De Sacramento Evcharistiæ - Sex Libris Explicata

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1589]

VD16 B 1603

XV. Testimonium Basilij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54113](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54113)

corporis Domini ante consecrationem, licet nondum sit Sacramentum: nam panis naturalem habet analogiam ad corpus Christi; & præterea ex eo, quod ponitur super altare, ut consecretur, incipit repræsentare ipsum Domini corpus, licet nondum habeat Sacramentalem significationem. Ad aliud ex lib. de officiis, Ambrosius distinguit imaginem à veritate, non quoad substantiam, seu præsentiam rei, sed quoad notitiam: nunc enim habemus Christum, sed signis, & imagine velatum; in cælo videbimus sine vlllo signo facie ad faciem. Id patet ex verbis eius, quibus explicat, quod dixerat: *Hic ergo, inquit, in imagine ambulamus, in imagine videmus, illic facie ad faciem; Sibi plena perfectio, quia perfectio omnis in veritate est.* Vnde etiam paulò antè distinguens umbram ab imagine: *Antè, inquit, agnus offerrebat, offerrebat vitulus: nunc Christus offertur, sed offertur, quasi homo recipiens passionem.*

QVINTO, obiicit illud ex lib. 5. de Sacramento, cap. 4. *Non iste panis est, qui vadit in corpus, sed ille panis vite æternæ, qui anima nostra substantiam fulcit.* Ex his verbis, inquit Petrus Martyr, *vel cæcus videre potest, Ambrosium non tam crasse sensisse de corpore Christi, ut putaverit illud ingredi, & recipi in corpus nostrum.*

RESPONDEO; Non negat Ambrosius corpus Christi ingredi in corpus nostrum, sed negat illud conuerti in substantiam corporis nostri more ciborum corporalium. Id patet manifestè ex aduersatiua: *Sed anima substantiam fulcit.* Est enim sensus; iste panis non vadit in corpus, id est, non transit in corpus per nutritionem, sed animam reficit. Alioqui enim, quomodo negaret Ambrosius corpus Christi in corpus nostrum ingredi, cum dicat in serm. de S. Agnete: *Iam corpus eius corpori meo sociatum est?* & cum tam apertè docuerit in tot locis à nobis citatis, id quod sumimus, dum sumimus Eucharistiam, veram esse carnem Domini? Hæc de Ambrosio.

CAPVT XV.
Testimonium Basilij.

DIVVS BASILIVS eodem tempore, quo Ambrosius floruit; & in 2. lib. de Baptismo, cap. 2. sic loquitur: *Si tales minæ aduersus eos posite sunt, qui temerè ad ea sacra accedunt, quæ ab hominibus*
Nn sancti-

*sanctificantur: quid dicendum est de eo, qui in tantum ac-
mysterium temerarius est? Quanto enim maius aliquid in
templo secundum Domini Vocem, tanto grauius & terribilius
est in anima impuritate constitutum corpus Christi temere
tingere, quam sit accedere ad arietes, & tauros, &c. Hoc locum
Basiliius affirmat tantò grauius peccare, qui indignè sumit
corpus Christi, quam eos, qui indignè sumebant arietes,
tauros Deo immolatos, quantò Christus maior est, non
lùm arietibus, & tauris, sed etiam ipso templo Domini: quod
certè sententia vera esse non potest, nisi in Eucharistia sit
corpus Domini præsens. Nam inter Christum, & arietes
Hebræis immolari solitos, distantia est planè infinita: im-
panem autem Eucharistia secundum aduersarios, & illos
arietes penè nulla distantia: vel si distantia est notabilis, arietes
excelebant, non panis Eucharistia, vt nos supra demon-
strauimus. Basiliius autem affirmat tantò grauius peccare, qui
indignè tractant Eucharistiam, quam ij, qui indignè tracta-
bant sacrificia illa vetera, quantò Christus maior est non
lùm sacrificiis, sed etiam templo.*

Petrus Martyr in lib. contra Gardinerum, par. 4. respon-
dere conatur, sed se ipse inuoluit, ac secum turpiter pugnat
eadem pagina. Dicit enim PRIMVM, Basilium ita contra
Eucharistiam cum Sacramentis veterum, vt ab vna parte
nata nuda symbola, id est, in Sacramentis veterum; ab altera
ponat rem ipsam, nulla facta symboli mentione, id est, in Eu-
charistia nostra. Itaque vult corpus Christi, in illa collatum
Basilij significare corpus Christi propriè dictum: illud enim
est per eum res, & veritas Sacramenti, vt opponitur symbolo
externo. SED quia Basiliius dicit, illud Christi corpus sumi
indignis; indigni autem non sumunt rem Sacramenti, sed
nuda symbola secundum aduersarios; idè Petrus Martyr
paulò post addit Basilium loqui de symbolis Eucharistia, quod
sola sumuntur ab impiis, & ea conferre cum symbolis veterum
bus.

HÆC autem aperte inter se pugnant, & vnum destruit
aliud; & præterea vtutrumq; dictum est falsum. Quod pugnant
sic ostendo. Cùm Basiliius nominat corpus Christi in illa col-
latione cum sacrificiis veterum, vel intelligit corpus Christi
verum vel symbolicum. Si corpus Christi verum; ergo fal-
sum est posterius dictum, quo asseruit Petrus Martyr Basilium
loqui

loqui de symbolis, quæ sola sumuntur ab impiis: si corpus symbolicum; ergo falsum est prius dictum eiusdem, quo asseruit Basilium conferre rem ipsam, id est, corpus Christi cum symbolis veteribus. Quod autem sit falsum etiam absolute utrumque dictum Petri Martyris, sic demonstro. Nam Basilium non confert cum sacrificiis veterum solum corpus Christi verum, quod erat primum dictum Petri Martyris: nam impij non sumunt corpus Christi verum secundum aduersarios, neque sumunt illud corpus extra symbola secundum Catholicos. At Basilium illud ipsum dicit sumi ab impiis; ergo non loquitur de solo corpore Christi vero. Adde, quod non debuit Basilium, nec potuit ita comparare Sacramenta vetera cum Eucharistia, ut in illis tantum poneret nudum signum, in hac, verum corpus, cum utraque Sacramenta eodem modo contineant corpus Christi secundum aduersarios; immo melius vetera, quam noua, quia melius representabant. Sed de hoc alibi diximus.

Neque verò confert Basilium cum sacrificiis veterum solum symbolum Eucharistia, quod erat SECUNDUM dictum Petri Martyris: nam symbola sola Eucharistia non præstant sacrificiis veterum, sed sunt illis inferiora, ut alibi ostendimus; & tamen Basilium hoc loco constituit infinitam distantiam inter corpus Christi, & sacrificia veterum. Sequitur igitur necessarium, ut Basilium loquatur de corpore Christi vero, ut continetur sub specie panis verè, & realiter: sic enim omnia coherent. Nam hoc corpus verè excellit sacrificiis veterum infinita distantia, & verè sumitur ab impiis corporali instrumento. Et confirmatur hoc totum argumentum ex sequentibus verbis eiusdem Basilij in eo loco: monet enim ut sumpturi Eucharistiam diligentissimè purgemur à sordibus peccatorum, ne incidamus in peccatum eorum, qui Christum occiderunt. Ista enim comparatio indignè communicantium cum illis, qui Christum occiderunt, cogit omninò ut intelligamus verè, & realiter Christi corpus contineri in Eucharistia. Nam idèd comparantur inter se ista peccata, quia utrumque attingit Christum in seipso; & Christum, non ut est in cælo, sed ut est in Eucharistia; quia impij non possunt Christum attingere, ut est in cælo, sed solum, ut est in Eucharistia.

ALTERVM testimonium Basilij est in lib. de Spiritu sancto, cap. 27. vbi sic ait: *Verba inuocationis cum ostenditur panis*

N n 2

Eucha-

Eucharistia, quis Sanctorum in scripto nobis reliquit? Hinc
nim habemus morem fuisse in Ecclesia veteri, ut post con-
cracionem ostenderetur populo Eucharistia, quod etiam
fieri videmus; & conceptis verbis inuocaretur, quæ verba quæ-
dam suspicantur fuisse, KYRIE ELEISON. Sed certè ex in-
cracione manifestè colligitur veritas Christi in Eucharis-
tia, neque enim panem inuocare possumus quantumlibet sig-
ficet, vel representet corpus Christi. Ibidem Basilius de
steriis his loquens, dicit, nec in tueri fas esse ista non initi-
ari quidem permitterent infidelibus, vel etiam Catechu-
menis, si nihil est nisi signum. Nam rem significatam, id est, Ch-
risti passionem publicè prædicabant, & signum etiam mani-
festissimum eiusdem passionis Catechumenis quotidie fecerunt
primebant; dum eos signo crucis signabant. Qui igitur
clarissima concedebant, cur negassent signum obcurius?

PORRO ex Basilio obiiciunt aduersarij, quod in sua Litur-
gia Eucharistiam appellet *ἀντίτυπα*, id est, figuram corp-
ris Christi. de qua re multa scribit Petrus Martyr in lib. con-
tra Gardinerum obiecto 185.

Ad hoc argumentum tres dari solent solutiones, sed
prioris mihi non videntur solidæ. PRIMA est, vocem
ἀντίτυπα non semper accipi pro figura, sed aliquando
pro exemplari: cuius significationis proferunt exemplum
I. epist. Petri, cap. 3. vbi Baptismus vocatur antitypon diluuii,
cùm tamen diluuium figura fuerit Baptismi, non Baptismus
diluuij. Itaque hac acceptione contendunt quidam à Basilio
Eucharistiam dici antitypon, quod sit exemplar veterum
figurarum.

SED hæc opinio facilè reiici potest. Nam vox antitypon
etiam notauimus in I. libro de Sacramentis in genere
quam accipitur pro exemplari, sed pro imagine, quæ è reg-
ne respondet exemplari; & ita illud imitatur, ut ferè cum
contendere videatur. Quomodo valde propriè vocatur anti-
typon imago, quæ resultat in speculo, dum quis in illud
rueatur: etenim ea imago ita ad viuum representat, ut cum
homine de forma ipsius hominis certare videatur. Et hoc
modo accipitur hæc vox ab Apostolo, Hebr. 9. & ab auctori-
passim: neq; aliter accipitur I. Petri 3. Nam Baptismus aliquo
modo est exemplar, aliquo modo imago diluuij; & ut imago

non vt exemplar, dicitur à S. Petro antitypon diluuij. Nam si consideremus significationem ad placitum, seu diuinam ordinationem, diluuium figura fuit Baptismi, non contrà, Baptismus diluuij: neque enim Deus instituit Baptismum, vt representaret diluuium; sed è contrario, diluuium Deus induxit in mundum, tum ob alias causas, tum etiam vt esset figura Baptismi. At si consideremus naturalem similitudinem, Baptismus est potius imago diluuij, quam diluuium Baptismi: si quidem magis proprie, & verè diluuium suffocauit homines impios, quam Baptismus peccata suffocet; illa enim vera & propria, hæc metaphorica suffocatio est. Quia tamen valde similis est effectus Baptismi, id est, suffocatio iniquitatum, effectui diluuij, id est, suffocationi hominum impiorum: idèd S. Petrus Baptismum antitypon diluuij appellauit. Sed præterea licet antitypon pro exemplari accipi posset, non tamen id nobis prodesset. Nam Basilius non dicit, Eucharistiam esse antitypon Sacramentorum veterum, sed corporis Domini; quare certum est à Basilio non accipi hanc vocem pro exemplari, sed pro imagine imitante ipsum exemplar.

ALTERA solutio est aliorum, vocari à S. Basilio panem Eucharistiae antitypon corporis Domini, sed ante consecrationem, non postea. Ita respondit olim Ioan. Damascenus lib. 4. de fide, cap. 14. & Epiphanius in VII. Synodo, act. 6. tomo 3.

SED hæc solutio multas habet difficultates. Nam in Liturgia Basilij inuenimus panem Eucharistiae vocari antitypon corporis Domini post recitationem verborum illorum: *Hoc est corpus meum*. Quocirca oporteret Damascenum, & Epiphanium existimasse, non consecrari Eucharistiam illis verbis: *Hoc est corpus meum*; sed aliis, quæ infra ponuntur; quod minus adhuc probabile est: de qua re disputabimus in 4. lib. in controuersia de verbis, quibus Sacramentum Eucharistiae conficitur. Adde, quòd licet Basilius non vocaret Eucharistiam antitypon corporis Domini post consecrationem: tamen Theodoretus apertissimè ita eam vocat in 1. dialogo, necnon Macharius Ægyptius homilia 27. immò & Dionysius cap. 3. Eccles. hierarch. & Nazianzenus orat. in Gorgoniam.

Est igitur TERTIA solutio, Eucharistiam etiam post consecrationem rectè dici antitypon corporis, & sanguinis, non solùm quia species panis, & vini sunt signa corporis, & sanguinis ibi reuera existentium; sed etiam quia ipsum corpus, & sanguis

sanguis Domini, vt sunt sub illis speciebus, signa sunt eiusdem corporis, & sanguinis, vt fuerunt in cruce; representat enim Eucharistia passionem Christi. Et ideo fortasse Basilius, & alij Patres non vocant Eucharistiam figuram, seu typum, sed antitypon; quia, vt diximus, antitypa non dicuntur quælibet figuræ, sed illæ tantum, quæ nihil ferè differunt à veritate. Porro panis & vinum, remoto corpore Domini, non ita ad viuum representant corpus, & sanguinè, vt dici possint antitypa. Basilius enim representabat Agnus Paschalis, & tamen non dicebatur antitypon, sed typus. At si sub specie panis sit verè corpus Christi, tum verè Eucharistia erit antitypon corporis in cruce immolati. Vnde Chryostomus homil. 17. in epistola ad Hebr. dicit, Eucharistiam esse typum, seu figuram sacrificii crucis: & tamen ibidem asserit, nunc eundem Christum offerri, qui tunc oblati fuit. Simile esset, si Rex aliquis grauissimè bello confecto idem ipsum bellum ad oblectandum populum in scena representari vellet, & ipse idem, qui verè pugnarat, in scena seipsum representaret: esset enim ipse verè antitypon sui ipsius. Similia habemus in alijs Christi representationibus: nam cum tribus diebus latuit, & tandem tertia die inuentus est in templo, significare voluit, teste Ambrosio in 2. Lucae, se triduo futurum in sepulchro absconditum, & tandem tertia die resurrecturum. Et Matt. 17. cum transfiguratus est in monte coram Prophetis, & Apostolis, significare voluit se eo modo videndum in gloria cælesti ab omnibus Sanctis veteris & noui Testamenti. Ipse igitur non semel fuit typus, & figura sui ipsius.

CAPVT XVI.

Testimonium Gregorij Nysseni.

SANCTVS GREGORIVS NYSSENSIS, S. Basilij frater, insigne testimonium nobis præbet: ex quo etiam intelligi posset, quid Basilius sensisset, si ea re vlla dubitatio oriretur. Constat enim Nyssenum in iis, quæ ad fidem pertinent, nulla in re à Basilio differuisse. Igitur in libro de vita Moyſis, vbi disputat de Manna Iudeorum, & eum cibum cum Eucharistia confert, sic loquitur de Eucharistia: *Panis est absque semine, absque aratione, absque illo humano opere nobis paratus. Is de super descendit, non paratur in terris. Panis enim, qui de cælo descendit, qui seruis cæli*